

*Палац у
Яртолицях*

Ярмолинецька центральна районна бібліотека

Краєзнавчий відділ

Палац у Ярмолинцях

Ярмолинці, 2017

Палац у Ярмолинцях: (по працях Р. Автаназі)/ упорядник В. Москаленко. – Ярмолинці, 2017. – 12с.

Завдяки кропітким дослідженням видатного краєзнавця, історика, дослідника, автора монументальної праці «Історія резиденцій на давніх окраїнах Речі Посполитої» Романа Афтаназі, ми можемо хоч приблизно уявити собі цей маєток панів Орловських, який описаний в цьому виданні.

Пани Орловські рідко бували в Ярмолинцях, а якщо бували то зупинятися мусили у бернардинському кляшторі або у великому старовинному заїзді, що стояв напроти ринку. Так як ярмолинецькі ярмарки (Михайлівський та на Петра і Павла) гриміли на все Поділля, заїзд користувався популярністю.

Резиденція у Ярмолинцях стала випадковою: у 1859 році, російський цар Олександр II, перебуваючи у Києві, забажав наступного року побачити Кам'янець-Подільський - причому так, щоб по дорозі ще й до Олександра Орловського заїхати. Пам'ятав його ще випускником юнкерської школи у Петербурзі - тоді вони навіть трішечки дружили. Такого гостя б зустрічати у розкішних Маліївцях - але ті далеко від дороги. І доріг до казкової резиденції Орловських, таких, щоб не соромно було перед монархом - не було взагалі. Тоді Орловський вирішив зустріти старого приятеля у Ярмолинцях, але чудово розумів, що за рік нічого величного не збудує. Просто розширить вже згаданий старовинний заїзд (ще з XVII ст.!). Тим краще, що дорога йшла якраз між бернардинським монастирем та заїздом. Ось як описував резиденцію панів Орловських польський історик та дослідник замків, палаців і особняків, Роман Афтаназі.

Одноповерховий гігантський заїзд (50 м завдовжки та 25 м завширшки) грів свій головний фасад на сонечку з південного боку. З північної сторони був невеликий схил, а посередині - проїзд для коней. Кімнати для гостей розташовувалися вздовж стін. Стелі у всіх помешканнях були склепінчасті. Орловські не дуже мудрували над перебудовою. Зробили вікна в центральній частині заїзду великими, кутові восьмибічні вежі – трохи підняли. В нішах баштень стояли бюсти, напевно, античних мислителів. Вестибюль - перше вхідне приміщення було велике за розмірами і оформлено дерев'яними панелями у нео-готичному стилі. Вище йшли фрески авторства Фортуната Кутиловського. Звідси через дубові двері можна було увійти до їдальні (довжина 21, ширина - 6 м). Її стіни також до половини висоти були вкриті нео-готичними дерев'яними панелями. Зі стелі звисали велетенські світильники.

Вікна виходили на північну терасу, звідки по сходах можна було спуститися до саду. По обидві сторони дверей висіли картини, які зображували палаци в Маліївцях та Мурованих Курилівцях. Напроти розташовувався мармуровий камін з дзеркалом над ним - а також портретами Янтонія Красицького та Яна Онуфрія Орловського.

Меблі та оформлення їдальні походили з 1860-х років - дубові буфет та лавиці, дубовий годинник на стіні, нео-готичні стільці та крісла, фортепіано, мисливські трофеї, стелаж зі зброєю. Увечері вікна завішували зеленими шторами, прикрашеними гербами Орловських.

Про інші помешкання відомо набагато менше: було три ампірні салони на першому поверсі, а ще великий салон та бальна зала. Стіни всіх цих кімнат прикрашали картини фламандської та італійської школи. Почесне місце займали "Свята родина", котру приписували Рафаелю, та "Зняття з хреста" Рібери. В палаці була також непогана збірка картин XIX століття: Юзеф Брандт, Генрік Семірадський (в тому числі знамените полотно "Танок серед мечів"), Юліуш Коссак і інші славетні поляки тієї доби. І, вичайно, родинні портрети.

Були також колекції бронзи, севрської порцеляни і столовий сервіз Капо ді Монте (Capo di Monte). Більшість цінних речей ще до Першої світової перекочували з Ярмолинців у Маліївці.

Вздовж головного фасаду ріс живопліт - біля нього влітку виставляли екзотичні рослини з теплиць та невеликий сад на південний схід від споруди. З північного боку знаходилася чимала господарська частина - з флігелями, кухнями, пекарнями та стайнями. До маєтку вела через браму доріжка. Далі тягнулася ярмаркова забудова, побудована Адамом Орловським в 1831 р. Торгові приміщення і склади утворювали кілька невеликих вуличок, які оточували площу, яку невідомо чому називали Плац Рояль (може, тут для Олександра II щось влаштовували?). Цілий рік Плац Рояль стояв пустою - і змінювався в часи ярмарків. Оборот ярмарку станом на кінець XIX ст. складав 1,2 млн. крб. Тут торгували кіньми, збіжжям, хутром, тканинами, возами, чаєм, товарами аж з Лодзі. Під час ярмарків відбувалися спортивні змагання, ставилися п'єси та концерти на потіху городян. Для знаті в часи ярмарків у маєтку проходили бали та звані прийоми.

Завдячуючи монументальній праці «Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej» («Історія резиденцій на давніх окраїнах Речі Посполитої» Романа Афтаназі, ми можемо, хоч приблизно уявити собі цей маєток панів Орловських, який колись красувався в центрі нашого містечка.

Використані джерела:

Інформаційне видання

Палац у Ярмолинцях

Укладач:

Москаленко В. М. – бібліограф-краєзнавець.

Папір офсетний. Формат 21х14,5. Друк ізографією. Наклад 12 примірників

Підписано до друку: 2017 року. Віддруковано з готового оригіналу – макета

Ярмолинецька ЦБС. Сmt. Ярмолинці пл.. 600-річчя Ярмолинець, 1а

